

KÉRELEM A DIGITÁLIS BÖLCSÉSZET MESTERKÉPZÉSI SZAK LÉTESÍTÉSÉRE

Kérelmező intézmény: Debreceni Egyetem

A kérelem címzettje: az oktatási miniszter

Véleményező: a Magyar Akkreditációs Bizottság

2007. december 4.

Kérelem a digitális bölcsészet mesterképzési szak létesítésére

Tartalomjegyzék

I. Adatlap

1. A kérelmező felsőoktatási intézmény neve, címe	4
2. A kérelem tárgya	4
3. A mesterszak megnevezése	4
4. Az oklevélbe bekerülő szakirányok megnevezése	4
5. A szakképzettség megjelölése.....	4
6. A szak javasolt képzési terület szerinti besorolása.....	4
7. A szak megfeleltetése a korábbi, a többciklusú képzést megelőző szaknak végzettség és szakképzettség szerint	4
8. Dátum, és az intézmény(ek) felelős vezetőjének megnevezése, cégszerű aláírása, vagy az együttesen benyújtó intézmények elfogadó nyilatkozata	4
9. Az adatlap mellékletei	5

II. A szaklétesítési kérelem indoklása

1. A szak létesítésének előzményei	6
2. A korábbi egyetemi végzettségnek való megfelelés bemutatása	7
3. A szakképzettség várható hasznosítási területe a munkaerő-piaci, társadalmi igény bemutatásával.....	7
4. Rövid nemzetközi összehasonlítás az új szak vonatkozásában - különös tekintettel az Európai Felsőoktatási Térségre	8
5. A szak képzési céljának és követelményeinek a rokon szakokkal történő összehasonlítása, illetve a karakterisztikus különbségek bemutatása.....	9

III. A szak képzési és kimeneti követelményei

1. A mesterképzési szak megnevezése (magyarul és angolul).....	13
2. A végzettség szintje (MA, MSc)	13
3. Az oklevélben szereplő szakképzettség megnevezése	13
4. A szakirány(ok)on szerzhető önálló szakképzettség(ek)	13
5. A képzési idő, megszerzendő kreditek	13

Kérelem
Digitális bölcsészet mesterszak (MA) létesítésére

6. Az előzményként elfogadott alapszakok megnevezése, valamint a kritérium ismeretkörök és kreditértékek meghatározása	13
7. A képzés célja.....	14
8. A képzés eredményeként elvárt általános és szakmai kompetenciák.....	14
9. A képzés főbb tanulmányi területei és azok arányai az egyes tanulmányi területekhez rendelt kredithatárok megadásával.....	15
10. A szak törzsanyagának rövid leírása, a szak törzsanyagára jellemző ismeretkörök összefoglaló kibontása a kredithatárok megadásával.....	16
11. A differenciált szakmai ismeretanyag részletezése, az oklevélbe bekerülő szakirányok bemutatása	17
12. A várható további szakirányok felsorolása, egy szakirány bemutatásával.....	18
13. Az elsajátítandó kompetenciák megszerzését elősegítő ismeretkörök, valamint oktatási módszereik és gyakorlatuk	18
14. A doktori képzésre való előkészítés, a releváns modulok bemutatása	19
15. A teljes képzésre vonatkozóan az elméleti és gyakorlati képzés arányai	19
16. A mesterszintű elméleti és gyakorlati képzéshez <u>elvárható minimális</u> személyi és tárgyi igények	19
17. Elvárt idegennyelv-ismeret	20
18. A tehetségekkel való foglalkozás módjainak bemutatása.....	20
19. A szak (szakterület) szempontjából lényeges más rendelkezések.....	20
 IV. Mellékletek	
Jegyzőkönyv	22

Kérelem
Digitális bölcsészet mesterszak (MA) létesítésére

I. ADATLAP

1. A kérelmező felsőoktatási intézmény neve, címe

Debreceni Egyetem, Bölcsészettudományi Kar
4010, Debrecen, Egyetem tér 1.

2. A kérelem tárgya

digitális bölcsészet mesterképzési (MA) szak létesítése

3. A mesterszak megnevezése

digitális bölcsészet

4. Az oklevélbe bekerülő szakirányok megnevezése

- kulturális informatika szakirány
- nyelvi informatika szakirány

5. A szakképzettség megjelölése

okleveles digitális bölcsész (MA in Digital Humanities)

6. A szak javasolt képzési terület szerinti besorolása

Bölcsészettudomány

7. A szak megfeleltetése a korábbi, a többciklusú képzést megelőző szaknak végzettség és szakképzettség szerint

Bár korábban ilyen képzés Magyarországon nem volt, a tervezet célkitűzéseiben és szellemiségében megfelel a felsőoktatásról szóló 1993. évi LXXX. törvény alapján kiadott, az egyes szakok képesítési követelményeiről rendelkező jogszabályok alapján az alábbiaknak:

- 129/2001. (VII.13.) Korm. rendelet a felsőoktatásban a bölcsészettudományi és egyes társadalomtudományi alapképzési szakok képesítési követelményeiről;
- 77/2002. (IV. 13.) Korm. rendelet a felsőoktatási alapképzési szakok képesítési követelményeinek kreditrendszerű képzéshez illeszkedő kiegészítéséről.

8. Dátum, és az intézmény(ek) felelős vezetőjének megnevezése, cégszerű aláírása, vagy az együttesen benyújtó intézmények elfogadó nyilatkozata

Debrecen, 2007. december 4.

.....
Prof. Dr. Fésűs László
akadémikus, egyetemi tanár
A Debreceni Egyetem rektora

Kérelem
Digitális bölcsészet mesterszak (MA) létesítésére

9. Az adatlap mellékletei

- a szenátus(ok)nak a szak létesítését kezdeményező határozata
- szakmai egyeztetés jegyzőkönyvi kivonata

II. A SZAKLÉTESÍTÉSI KÉRELEM INDOKLÁSA

1. A szak létesítésének előzményei

Közismerten növekvő igény mutatkozik a számítógép használata iránt hétköznapiaink több területén. Hatását a legszembetűnőbben az információhoz való hozzáférés megkönnyítésében érzékeljük, hiszen versenyképességünket a számítógéphez és az általa kínált lehetőségekhez való viszonyunk nagymértékben meghatározza. Különösen igaz ez a felsőoktatásban, ahol meghatározó cél az élvonalba való tartozás és az új utak keresése az oktatás és a tudomány területén egyaránt. E célok megvalósítását a digitális kultúra terjedése jelentősen elősegítheti.

A digitális megközelítések kiterjednek a szöveges információra és a kommunikációra, a kultúra azon hordozóira is, ahol a hagyományos bölcsész tudományok egyrészt otthonosan érzik magukat, másrészt szakismeretükkel alapvetően hozzájárulnak az általános fejlődéshez és az ilyen információk korszerű és hatékony csatornákon való továbbításához. Így a digitális kultúra közösségformáló fejlesztésében várható szerepvállalásuk is segíti jelentőségük és társadalmi elismertségük növelését.

Ahhoz, hogy a bölcsész tudományok sikeresen megfeleljenek az ilyen elvárásoknak, fontos lépéseket kell tenniük mind az oktatás, mind a tudományos kutatás terén. Lehetővé kell tenni a digitális kultúrának az egyetemi oktatás szintjén történő rendszerszerű megismertetését, hogy ezzel hozzájáruljunk megfelelő szakemberek képzéséhez. Emiatt elkerülhetetlen egy ilyen szellemiségű bölcsész mesterszak létrehozása. A létesítendő szak egyben fontos kitörési pontként szolgálhat a bölcsész tudományi karok számára, hiszen új, piacképes perspektívát nyújthatnak a kifejezetten bölcsész tudományok iránt érdeklődő, de ezen tudásukat a kor kihívásainak megfeleltetni kész leendő hallgatóknak. A szak létesítésének gondolata egyben megfelel a hatékonyság érdekében egyre elkerülhetlenebbé váló interdiszciplinaritásnak, ami egyaránt jól érzékelhető a tudomány, a kultúra és a gazdaság területén. A szak mindhárom területen hasznosítható, egyrészt újszerű, másrészt a meglévőket szintetizáló ismereteket kíván nyújtani több irányú kompetenciák egységbe foglalásával a kulturális örökség, a médiumok, a tudomány, az oktatás és a művészet számos területén.

Korábban ilyen képzés egyáltalán nem folyt hazánkban, miközben az időnként és főként spontán jelentkező igényeknek megfelelően számos bölcsész tanszéken alkalmazták az informatikát a képzés különböző szintjein és szakaszaiban. A Debreceni Egyetem Általános és Alkalmazott Nyelvészeti Tanszékén éveken át működő B-szakos általános és alkalmazott nyelvészeti, majd az ennek örökébe lépett és az ELTE-n is indított elméleti nyelvészeti szak volt az egyedüli olyan bölcsész szak, ahol kifejezetten informatikai irányultságú oktatás is megvalósult a nyelvészeti stúdiumokhoz társítva. Emellett a DENYDI (Debreceni Egyetem Nyelvtudományi Doktori Iskola) keretében számítógépes nyelvészeti alprogramon is folyik képzés. A többi bölcsész szakokon az informatikai képzés kizárólag az adott szak valamely specifikus igényéhez igazodott (pl. digitális forráskutatás történelmi, irodalmi, klasszika-filológiai stb. területeken).

A hazai példák szűkös és részleges, specifikus voltával szemben több külföldi egyetemen folyik akkreditált MA-képzés a digitális bölcsészet területén (ld. 4. pont), ami inspirálóan hatott számunkra a szak létesítésében. A jelen szak létesítésének megfogalmazásában támaszkodunk egy most folyó kísérleti képzésre is: a digitális bölcsészet területén virtuális (videokonferencián keresztül megvalósított), de kreditet nyújtó szemináriumokat tartunk a következő egyetemek részvételével: University of Glasgow, King's College London, Yliopisto Oulu, Universität Leipzig, Debreceni Egyetem. A tapasztalatok azt

Kérelem

Digitális bölcsészet mesterszak (MA) létesítésére

mutatják, hogy komoly érdeklődés mutatkozik Európa-szerte a digitális bölcsészet szemléletének és gyakorlatának a megismerésére.

Mindezekon felül az Európai Unióban trendszerűen jelennek meg azok az intellektuális vállalkozások, melyek célul tűzik ki különböző virtuális kutatóhelyek létrehozását és működtetését. E területen külön kiemelendő, hogy a Digitális Bölcsészet mesterszak oktatási és kutatási célja messzemenően egybeesik az Európai Unió éppen most megfogalmazódó célkitűzésével a virtuális kutatóközösségek, virtuális kutatószervezetek létrehozására: vö. az Európai Bizottság Információs Társadalom és Média Főigazgatóságának GÉANT és e-Infrastruktúra Egységének ilyen határozatait (<http://cordis.europa.eu/ist/rn/home.html>). A Digitális Bölcsészet mesterszak leendő végzettjei e célok megvalósításához hazai, de akár nemzetközi szinten is aktívan hozzájárulhatnak (ld. erre vonatkozóan a legújabb előmunkálatok és felmérés eredményét: (<http://cms-dev2.fhso.ch/avross/avross>))

2. A korábbi egyetemi végzettségnek való megfelelés bemutatása

Korábban hazánkban digitális bölcsészet szak semmilyen képzési rendszerben nem létezett. Ugyanakkor a hagyományos, nem bölcsész szellemiségű informatikusképzés régóta jelen van az egyetemi életben, jellemzően nem bölcsész tudományi karokhoz és bölcsész képzéshez kötődve (például informatikus könyvtáros szak, mérnök informatikus, programtervező matematikus, programtervező informatikus, informatika tanár szakok formájában). Ezen felül a korábbi gyakorlatban az alábbi bölcsészszakok követelményrendszerében találhattunk informatikával kapcsolatos kurzusokat: általános és alkalmazott nyelvészet, elméleti nyelvészet, angol nyelv és irodalom, francia nyelv és irodalom, magyar irodalom, magyar nyelvészet, ókori nyelvek és kultúrák, pszichológia, szociológia, történelem. Mindezen kurzusok azonban csak részlegesen és szakmaspecifikusan foglalkoztak az informatikával anélkül, hogy kihasználták volna a bölcsészet és az informatika sokoldalú kapcsolódási lehetőségeiben rejlő további előnyöket. A sajátos bölcsész látásmódra nem támaszkodó informatikus képzések emellett jellemzően érintetlenül hagytak egy olyan szellemiséget, amire a hétköznapi felhasználók széles tömegei érzékenyek és fogadóképesek lehetnek. Ez az a terület, ahol a digitális bölcsészet minden más képzéstől világosan megkülönböztethető módon hozzájárulhat a szélesebb értelemben vett kultúra közvetítéséhez.

3. A szakképzettség várható hasznosítási területe a munkaerő-piaci, társadalmi igény a bemutatásával

Mivel a szak célja olyan szakember képzése, aki nemcsak az egyes bölcsész tudományok, hanem az informatika gyakorlati alkalmazásaiban is járatos és képes e két, eddig jellemzően különváltan kezelt kompetencia szintézisének az elsajátítására, valamint az ilyen interdiszciplinaritás egy speciális területén elmélyült ismeretekkel is rendelkezik, alkalmas egyrészt önálló tudományos munka, másrészt a gyakorlatban közvetlenül hasznosítható tevékenység megkezdésére. Ez lehetőséget ad a mesterfokú digitális bölcsész foglalkoztatására számos szakterületen.

A képzés során a hallgatók szilárd informatikai alapismereteket és módszertani készségeket sajátítanak el, ezáltal képessé válnak arra, hogy:

1. sikeres és innovatív szakemberek legyenek, akik a kulturális, média, illetve kreatív szektorokban, valamint a nemzetközi és a nemzeti hivatalokban mint gyakorlati szakemberek és döntéshozók is foglalkoztathatóak;
2. sikerrel vegyenek részt külföldi vagy hazai doktori programokban;

3. fontos szerepet tölthessenek be a felsőoktatásban, a bölcsészettudományi és speciális informatikai kutatásokban.

Ezáltal a hallgatók az információs társadalom igényeinek megfelelően tudják ismereteiket érvényesíteni, így alkalmazásuk a munkaerőpiac sok területén elképzelhető. Néhány ezek közül: számítógépes nyelvészeti munka, szótárírás, tankönyvek írása, képi adatbázisok létrehozása, adatbázisok és szoftverek fejlesztése, digitalizálás, elektronikus kiadványszerkesztés, archiválás, kutatási infrastruktúra kialakítása, számítógépes nyelvi elemzők fejlesztése, adatbányászat, vizuális kultúra megteremtése és fönntartása, kulturális örökségek gondozása, muzeológia, archeológiai és művészettörténeti modellezés, stb. Az ilyen típusú szakemberek iránti igény várhatóan mind regionális, mind országos szinten egyre inkább növekedni fog.

Mindezeken felül az Európai Unióban aktuálisan jelentkező, úgynevezett virtuális kutatóhelyek létrehozására és fönntartására támasztott igényeket is képesek kielégíteni a digitális bölcsészet mesterszakot végzett hallgatók, mivel szaktudásuk alkalmassá teszi őket arra, hogy egy-egy virtuális kutatóhely, kutatócsoport munkájában részt vegyenek akár adminisztrációs, akár kutatói állásokat betöltve.

4. Rövid nemzetközi összehasonlítás az új szak vonatkozásában - különös tekintettel az Európai Felsőoktatási Térségre

Az Európai Unió számos országában létezik digitális bölcsészet képzés, például az alábbi egyetemeken bír több éves hagyományokkal:

- King's College, London, Centre for Computing in the Humanities:

<http://www.kcl.ac.uk/schools/humanities/cch>

a) BA minor:

<http://www.kcl.ac.uk/schools/humanities/cch/ug/pathways.html>

<http://www.kcl.ac.uk/schools/humanities/cch/ug/courses/>

b) MA:

<http://www.kcl.ac.uk/schools/humanities/cch/pg/>

- Oului Egyetem, Finnország, Department of English and Department of Electrical and Information Engineering:

a) BA, MA, PhD: information technology: <http://www.ee.oulu.fi/opiskelu/?en>

- Glasgowi Egyetem, Nagy-Britannia, Humanities Advanced Technology and Information Institute: <http://www.hatii.arts.gla.ac.uk/>

a) BA, MA, PhD: arts and media informatics

- Groningeni Egyetem, Hollandia: <http://odur.let.rug.nl/alfa/>

a) MA: Informatiekunde

Az Amerikai Egyesült Államok is több digitális bölcsészeti képzéssel és kutatóhellyel rendelkezik. Ezek közül néhány:

- Maryland Institute for Technology in the Humanities (<http://www.mith2.umd.edu/>)

- Stanford Humanities Lab (<http://shl.stanford.edu/>)

- Virginia Center for Digital History (<http://www.vcdh.virginia.edu/index.php?page=VCDH>)

- UCLA Center for Digital Humanities (<http://www.cdhucla.edu/>)

Kérelem

Digitális bölcsészet mesterszak (MA) létesítésére

A Digitális Bölcsészet területén világszerte működő több mint 100 központ honlapja:

<http://digitalhumanities.pbwiki.com/Centers+by+type>

[http://digitalhumanities.pbwiki.com/Research and teaching/](http://digitalhumanities.pbwiki.com/Research+and+teaching/) (itt szerepel a DBK is)

Magyarországon előzmény nélküli, és a bolognai képzés rendszerében is egyedülálló kezdeményezésről van szó. A fent felsorolt európai egyetemekkel karöltve jelenleg kísérleti formában videokonferencia-jellegű egyetemi szintű szemináriumot tartunk a digitális bölcsészet területén.

5. A szak képzési céljának és követelményeinek a rokon szakokkal történő összehasonlítása, illetve a karakterisztikus különbségek bemutatása

Interdiszciplináris jellegénél fogva a digitális bölcsészet bizonyos mértékig érintkezik több mesterképzési szakkal a bölcsészettudomány területén, azonban a digitális szemlélet és módszerek központba állítása miatt ezek mindegyikétől karakterisztikusan eltér. Továbbá, mivel a létező informatikai képzések lényegüket tekintve nem támaszkodnak szintetizált bölcsész ismeretekre, így összességében a mesterszaknak szigorú értelemben vett rokon szakja nincs. Az alábbiakban ismertetjük a szaktávolságok mérésének általunk alkalmazott eljárását és a mért szaktávolság értékeit:

A szaktávolságot az alábbiak alapján mérjük:

A kötelező tárgyakat kell mérni. Ezek közül azokat a kötelező tárgyakat, melyek a szak **ÖSSZES HALLGATÓJA SZÁMÁRA KÖTELEZŐEK**.

A szaktávolság a tekintett szak alapulvételével az egyes szakterületeken megadott kreditközépértékek különbségének összegével becsülhető, melyet a tekintett szak törzsanyagának összkreditszámához viszonyítunk a MAB honlapján található az alábbi útmutató alapján: <http://www.mab.hu/doc/0926-Sima.doc>.

Megjegyezzük, hogy bár az informatikus könyvtár mesterszak még nem nyerte el az akkreditációt, a szaktávolságot mégis bemutatjuk, ezzel is jelezve a Digitális Bölcsészet mesterszakhoz elméletileg talán legközelebb eső szak mégis karakterisztikusan érzékelhető jelentős távolságát:

Kérelem
Digitális bölcsészet mesterszak (MA) létesítésére

- informatikus könyvtáros MA

	informatikus könyvtáros	digitális bölcészet	különbség
terület: Az informatika logikai alapjai	4	5	1
terület: Megismeréstudomány	4	5	1
terület: Információtörténelem	2	0	2
terület: Vállalatgazdaságtan	2	0	2
terület: Szociálpszichológia	2	0	2
terület: Könyvtári marketing és rendszerfejlesztés	4	0	4
terület: Információ- és tudásmenedzsment a könyvtárakban	4	0	4
terület: Gazdasági matematika 1.	4	0	4
terület: Diszkrét matematika 1.	4	0	4
terület: Diszkrét matematika 2.	4	0	4
	34	13	28

Az informatikus könyvtár MA és a digitális bölcsészet MA szaktávolságának mérése során az informatikus könyvtár szakból kiindulva a kreditértékek különbségének összege 28 kreditpont. Mivel az informatikus könyvtár szak alapozóképzésének, valamint a mindenki számára kötelezően előírt szakmai törzsanyag összkreditszáma 34, a szaktávolság 28/34 = megközelítőleg 82,35%-ra tehető. Az egyezések mindössze az informatika logikai alapjaira és a megismeréstudományra szorítkoznak

- elméleti nyelvészet MA

	elméleti nyelvészet	digitális bölcészet	különbség
terület: fonológia	3	0	3
terület: szintaxis	3	0	3
terület: logika	3	5	2
terület: formális szemantika	3	0	3
terület: morfológia	3	0	3
terület: lexikon	3	0	3
terület: nyelvtudományi módszertan	3	0	3
terület: terepmunka	3	3	3
terület: nyelvtudomány és interdiszciplinaritás	3	0	3
terület: szabadon választható bölcsész vagy társtud. ism.	3	0	3
terület: aktuális nyelvészeti irányzatok	3	0	3
terület: nyelvészeti gyakorlat	3	0	3
	36	8	35

Az elméleti nyelvészet MA és a digitális bölcsészet MA szaktávolságának mérése során az elméleti nyelvészet szakból kiindulva a kreditértékek különbségének összege 35 kreditpont. Mivel az elméleti nyelvészet szak alapozóképzésének, valamint a mindenki számára kötelezően előírt szakmai törzsanyag figyelembe vehető összkreditszáma 36, a szaktávolság 35/36 = megközelítőleg 97,22%-ra tehető. A kizárólagos egyezés a logika és a terepmunka területén

Kérelem
Digitális bölcsészet mesterszak (MA) létesítésére

található meg (hozzá kell azonban tenni, hogy a terepmunkával való egyezés is csak látszólagos, hiszen digitális bölcsészet MA-n természetesen elsősorban nem nyelvészeti terepmunkát oktatunk. A nyelvészeti vonatkozások nem elsődlegesek)

- programtervező informatikus MA

	programtervező informatikus	digitális bölcsészet	különbség
terület: folytonos és diszkrét matematika	10	0	10
terület: a számítástudomány formális modelljei, programozásmélt, informatika alapjai	10-20 (15)	5	10
terület: szervezés és menedzsment, vezetői és kontrolling ismeretek, minőségbiztosítás	5-8 (6,5)	0	6,5
	31,5	5	26,5

A programtervező informatika MA és a digitális bölcsészet MA szaktávolságának mérése során a programtervező informatika szaktávolságából kiindulva a kreditértékek különbségének összege 26,5 kreditpont. Mivel a programtervező informatika szak alapozóképzésének, valamint a mindenki számára kötelezően előírt szakmai törzsanyag figyelembe vehető összkreditszámának középértéke 31,5 kreditpont, a szaktávolság $26,5/31,5 =$ megközelítőleg 84,12%-ra tehető. A kizárólagos egyezés az informatika alapjai ismeretkörben található.

- szociológia MA

	szociológia	digitális bölcsészet	különbség
<i>alapotás: szociológiaelmélet, szociológiatörténet, társadalomelmélet, szociálpszichológia</i>	20-24 (22)	0	22
<i>értelmiségi alapozás: episztemológia, filozófia, pszichoanalízis, identitáspszichológia</i>	5-7 (6)	0	6
<i>szakmai törzsanyag: kutatómódszertan, kvalitatív és kvantitatív elemzési eljárások, diskurzuselmélet, szakszöveg elemzése és fordítása</i>	20-24 (22)	0	22
	50	0	50

A szociológia mesterképzéssel semmiféle hasonlóságot nem mutat a Digitális bölcsészet MA, így a szaktávolság 100%-nak mondható.

Kérelem
Digitális bölcsészet mesterszak (MA) létesítésére

- anglisztika MA

	anglisztika	digitális bölcsészet	különbség
<i>alapozás: az angol nyelv társadalmi és kulturális kontextusban, a modern brit társadalom, nyelv- és irodalomtudományi alapfogalmak és elméleti hátterük, kutatómódszertan, az angol értekező stílus és formátum</i>	20	0	20
<i>szakmai törzsanyag: az angol nyelvészet, irodalomtudomány és kultúraelmélet, az angol nyelv, irodalom és kultúra történeti aspektusai</i>	10-25 (17,5)	0	17,5
	37,5	0	37,5

Az anglisztika mesterképzéssel semmiféle hasonlóságot nem mutat a Digitális bölcsészet MA, így a szaktávolság 100%-nak mondható.

- történelem MA

	történelem	digitális bölcsészet	különbség
<i>alapozás: historiográfia, történetfilozófia, kutatómódszertan, történelemelmélet</i>	10-20 (15)	0	15
<i>szakmai törzsanyag: politikai struktúrák, államok, gazdaság, társadalom, demográfia, életmód, kultúra, gondolkodás</i>	10-50 (30)	0	30
	45	0	45

A történelem mesterképzéssel nem mutat hasonlóságot a Digitális Bölcsészet mesterszak: a szaktávolság 100%.

III. A SZAK KÉPZÉSI ÉS KIMENETI KÖVETELMÉNYEI
--

1. A mesterképzési szak megnevezése (magyarul és angolul)

magyarul: digitális bölcsészet
angolul: Digital Humanities

2. A végzettség szintje (MA, MSc)

mesterfokozat (magister, master; rövidítve: MA)

3. Az oklevélben szereplő szakképzettség megnevezése

okleveles digitális bölcsész (MA)

4. A szakirány(ok)on szerzhető önálló szakképzettség(ek)

- kulturális informatika szakirány
- nyelvi informatika szakirány

5. A képzési idő, megszerzendő kreditek

- a) félévek száma: 4
- b) az órászámokon belül a (minimálisan szükséges) tanórák (*kontaktórák*) száma:
 $4 \times 300 = 1200$
- c) az oklevél megszerzéséhez szükséges kreditek száma: 120

5.1. Az alapozó ismeretekhez rendelhető kreditek száma:	10-15 kredit
5.2. A szakmai törzsanyaghoz rendelhető kreditek száma:	26-30 kredit
5.3. A differenciált szakmai anyaghoz, illetve szakirányhoz rendelhető kreditek száma:	30-40 kredit
5.4. A szabadon választható szakmai ismeretekhez rendelhető minimális kreditérték:	15 kredit
5.5. A szabadon választható tantárgyakhoz rendelhető minimális kreditérték:	10 kredit
5.6. A diplomamunkához rendelt kreditérték:	20 kredit
5.7. A gyakorlati ismeretek aránya: az intézményi tanterv szerint legalább 50 % .	

Megjegyzés: A szakmai törzsanyaghoz és a differenciált szakmai anyaghoz rendelt kreditérték a fent jelzett határokon belül mozoghat, de a teljes kreditszámnak minden esetben 120-nak kell lennie.

6. Az előzményként elfogadott alapszakok megnevezése, valamint a kritérium ismeretkörök és kreditértékek meghatározása

A mesterszaknak nincs olyan BA bemenete, amely specifikusan ezt a területet alapszakként lefedné. A bemenethez feltétel nélkül (a teljes kreditérték beszámításával) elfogadott alapszakok:

- magyar
- történelem
- néprajz

Kérelem

Digitális bölcsészet mesterszak (MA) létesítésére

- anglisztika
- germanisztika
- romológia
- romanisztika
- szlavisztika
- ókori nyelvek és kultúrák
- keleti nyelvek és kultúrák
- szabad bölcsészet
- kommunikáció és médiaismeretek
- kulturális antropológia
- szociológia
- informatikus könyvtáros

Továbbá azok az alap- vagy mesterfokozatot adó alapképzési szakok, illetve a felsőoktatásról szóló 1993. évi LXXX. törvény szerinti főiskolai vagy egyetemi szintű alapképzési szakok, amelyeket a kredit megállapításának alapjául szolgáló ismeretek összevetése alapján a felsőoktatási intézmény kreditáviteli bizottsága elfogad.

7. A képzés célja

Olyan szakemberek képzése, akik mesterfokon elmélyülnek nemcsak valamely bölcsész tudományban, hanem olyan általános, széles körű bölcsész szemlélettel rendelkeznek, amivel nyitottá válnak az interdiszciplináris megközelítéseket igénylő elméleti és gyakorlati feladatok iránt, továbbá magas szintű ismeretekre tesznek szert a modern informatika gyakorlati alkalmazásaiban. A szakirányoknak köszönhetően valamely speciális területen elmélyült ismeretekkel rendelkeznek. A képzés célja továbbá olyan korszerű tudásanyag közvetítése, amely a szakirányú bölcsész továbbképzésekben való részvételhez és a doktori iskolákban való tanulmányokhoz is biztos alapot ad. A digitális bölcsész jellemzője a széleskörű és integrált interdiszciplináris elméleti tudás, a tudományos ismeretek módszertanának modern, innovatív alkalmazása, a rendelkezésre álló digitális erőforrások kiaknázásával elért magas fokú hivatástudattal kísért információfeldolgozás.

8. A képzés eredményeként elvárt általános és szakmai kompetenciák

Ismeretbeli kompetenciák:

- a digitális adatfeldolgozás, az információtechnológia, szövegfeldolgozás ismerete;
- a különböző BA bölcsész képzésekben megszerezhető ismereteknek további szakmai ismeretekkel való kibővítése az információs társadalom igényeihez igazítva;
- széleskörű tájékozottság a digitális bölcsészet módszereinek alkalmazásában az információs társadalom igényeihez mérten.

Gyakorlati kompetenciák:

- az informatika gyakorlati alkalmazásainak átfogó ismerete és konvertálható tudásszinten történő birtoklása;
- a különféle bölcsész résztudományok empirikus adatai feldolgozásának, analizésének és az elméleti modellek kereteiben történő értelmezésének a képessége;
- a szakiránynak megfelelő gyakorlati eljárások alkalmazásának és fejlesztésének a képessége.

Kutatói kompetenciák:

- az önálló tudományos munka megkezdésére vonatkozó képességek birtoklása: kutatómódszertani ismeretek, kutatástervezés- és szervezés;
- önálló kutatási eredmények bemutatásának képessége;
- a szakirodalom értő és kritikai feldolgozása, a szakterületen meghatározó idegen nyelvű szakszövegek olvasása;
- felkészültség az adott tudományterületi doktori képzésbe való belépésre.

Szakmaközi együttműködést biztosító kompetenciák:

- a képzés interdiszciplináris jellege miatt a mesterszintű végzettséggel együtt jár az alap bölcsészszakmákban való jártasság mellett a partner bölcsész tudományokban és az informatika területén szerzett alapismeretek elsajátítása.

Személyi kompetenciák:

- önállóság;
- nyitottság és tolerancia más tudományágak felé;
- folyamatos megújulási igény, tekintettel az információs társadalom gyors változására.

9. A képzés főbb tanulmányi területei és azok arányai az egyes tanulmányi területekhez rendelt kredithatárok megadásával

Az alapképzésben megszerzett ismereteket a digitális bölcsészet irányában bővítő, ezen szakterületet megalapozó ismeretkörök (10-15 kredit)

- számítástechnikai alapismeretek (5-10 kredit)
- matematikai alapismeretek (1-5 kredit)
- az információfeldolgozás elméleti alapjai (5-10 kredit)

A szakmai törzsanyag kötelező ismeretkörei (18-25 kredit):

- megismeréstudományi ismeretek (5-10 kredit)
- logikai ismeretek (5-10 kredit)
- információtechnológiai ismeretek (5-10 kredit)
- a statisztika, mint segédtudomány (3-10 kredit)

A szakmai törzsanyag kötelezően választható ismeretkörei (8-12 kredit)

- információ a világhálón (1-5 kredit)
- számítógépes nyelvészet (1-5 kredit)
- e-learning (1-5 kredit)
- művelődés, irodalom, sajtó (1-5 kredit)

Differenciált szakmai ismeretek:

A differenciált szakmai ismeretek közvetlenül hasznosítható tudást nyújtanak, és megalapozzák a PhD tanulmányokat azok számára, akik a követelményeket magas szinten teljesítik.

Szakirányok:

- kulturális informatika szakirány
- nyelvi informatika szakirány

Szabadon választható szakmai ismeretek (minimum 15 kredit):

A szabadon választható szakmai ismeretek a hallgató érdeklődésének teret adva tovább bővítik és elmélyítik a bármelyik szakirányon szereshető elméleti és gyakorlati ismereteket.

- művészetek és informatika (1-5 kredit)
- nyelv és informatika (1-5 kredit)
- kognitív tudomány és az informatika (1-5 kredit)
- weblapszerkesztés (1-5 kredit)
- információ-történelem (1-5 kredit)

Szabadon választható tantárgyak (minimum 10 kredit):

A szabadon választható tárgyakkal a hallgató az általa választott területeken speciális igényének megfelelően további részismereteket szereshet.

Diplomamunka (20 kredit)

Témavezetői irányítással végzett, önálló kutatásra épülő tudományos munka a digitális bölcsészet elmélete és gyakorlata terén az egyik szakirányhoz köthetően.

Összesen: 120 kredit

10. A szak törzsanyagának rövid leírása, a szak törzsanyagára jellemző ismeretkörök összefoglaló kibontása a kredithatárok megadásával

Alapozó ismeretek (10-15 kredit)

- számítástechnikai alapismeretek (5-10 kredit)
 - az informatika alapjai; hardver és szoftver; az információ mértékegységei; az operációs rendszerek működésének alapjai; az Internet működésének alapjai; e-mail; honlap; szövegszerkesztés alapjai.
- matematikai alapismeretek (1-5 kredit)
 - a halmazelmélet alapjai: halmazok, relációk, függvények, számosság; az axiomatikus gondolkodásmód.
- az információfeldolgozás elméleti alapjai (1-10 kredit)
 - az információs rendszerek alapjai; adat-információ-tudás hármasság, online és offline információrendezés.

Szakmai törzsanyag:

Ez a szakasz az alapozó ismeretekhez képest kötelező vagy kötelezően választható formában előkészíti a szakirányok keretében folyó elmélyült differenciált képzést. Az ebben foglalt kurzusok a következő ismeretkörökből kerülnek ki:

a) kötelező ismeretkörök (18-25 kredit):

- megismeréstudományi ismeretek (5-10 kredit)
 - a kognitív paradigma általában; megértés és produkció; a kognitív nyelvi rendszer; a megismerő idegrendszer; emlékezet; a tudás szerveződése.
- logikai ismeretek (5-10 kredit)
 - klasszikus logikai ismeretek: logikai grammatika; logikai szemantika; a helyes következtetések elmélete; nyelv, megismerés, logika.

Kérelem
Digitális bölcsészet mesterszak (MA) létesítésére

- információtechnológiai ismeretek (5-10 kredit)
online információtechnológiai eszközök; az információkeresés, információfeldolgozás és – tárolás módszerei és lehetőségei; információkereső nyelvek.
- a statisztika, mint segédtudomány (3-10 kredit)
az általános és a matematikai statisztika alapfogalmai: viszonyszámok, indexek, középértékek, szóródási mutatók; alapvető eljárásai, becslélmélet és hipotézisvizsgálat; ezek bölcsészettudományokban való felhasználása.

b) kötelezően választható ismeretkörök (8-12 kredit):

- információ a világhálón (1-5 kredit)
a világháló struktúrája az ellenőrzött információ szempontjából; a keresőmotorok működése; a magyarországi információs infrastruktúra helyzet; az információkeresés lépései.
- számítógépes nyelvészet (1-5 kredit)
a számítógépes és az elméleti nyelvészet kapcsolódási pontjai; a számítógépes lexikográfia alapjai; lexikai adatbázisok; nyelvi feldolgozó rendszerek.
- e-learning (1-5 kredit)
az e-learning fogalma, alkalmazási lehetőségei; LifeLong és LifeWide Learning, tanulási elméletek.
- művelődés, irodalom, sajtó (1-5 kredit)
az írás és a képi nyelv különböző formái; az elektronikus média működési elvei; digitalizálási projektek.

11. A differenciált szakmai ismeretanyag részletezése, az oklevélbe bekerülő szakirányok bemutatása

- kulturális informatika szakirány:

A szakirány célja, hogy digitális módszerek nyújtotta szemléletet közvetítsen olyan helyzetben, ahol interdiszciplináris megközelítésre van szükség, amely mind az elméleti, mind a gyakorlati képzésre hangsúlyt fektet. A szakirány, amely a hallgatók korábban (a BA során elsajátított) sokszínű bölcsész és társadalomtudományi tapasztalataira épül, lehetővé teszi, hogy ezen tudásukat továbbfejlesztve, bizonyos fokú számítógépes és programozási ismereteket is elsajátítva, megismerjék az archiválás, dokumentálás, kiadványszerkesztés, hypertext annotáció, adatkezelés technikáiban rejlő lehetőségeket a kultúra legszélesebb területein, mint a kulturális örökség, a médiumok, a muzeológia, néprajz, történelem, zene.

a) kötelező ismeretkörök (10-15 kredit):

- terek és idők (3-5 kredit)
- digitális forráskutatás (3-5 kredit)
- kutatómódszertan (3-5 kredit)

b) kötelezően választható ismeretkörök (15-25 kredit):

- elektronikus szöveg- és levéltárak (5-10 kredit)
- kvantitatív adatok kvalitatív elemzése (5-10 kredit)
- virtuális közösségek (2-5 kredit)
- kutatási gyakorlat (3-5 kredit)

- nyelvi informatika szakirány:

A szakirány célja, hogy a hallgatók megismerkedjenek a számítógépes nyelvészet alapjaival, megismerjék azokat a technikákat, amelyek a modern számítógépes nyelvészeti elméletek megvalósítását szolgálják, valamint az, hogy a hallgatók a gyakorlatban is megismerkedjenek a számítógépes nyelvészet és mesterséges intelligencia kutatásában is használt rendszerekkel. A szakirány, amely a hallgatók korábban (a BA során elsajátított) sokszínű tapasztalataira épül, ahol előnyösnek tűnhet, de nem feltételnek számít a magyar vagy idegen nyelvi alapszakos képzés. A szakirány elvégzése során a hallgatóknak bizonyos fokú számítógépes és programozási ismereteket is el kell sajátítaniuk, amely elengedhetetlen a nemzetközi trendek legújabb, most kialakuló területén, a virtuális tudományos szervezetek létrehozásában és működtetésében. További, specifikusabb területek az elektronikus könyvtárak, irodalmi és tudományos szövegvizsgálatok, elektronikus publikálás, ontológiák, teauruszok, írott és hangzó információs rendszerek.

a) kötelező ismeretkörök (10-15 kredit):

- adatelemzés irodalmi szempontjai (3-5 kredit)
- adatelemzés nyelvészeti szempontjai (3-5 kredit)
- kutatómódszertan (3-5 kredit)

b) kötelezően választható ismeretkörök (15-25 kredit):

- nyelv, szöveg, kommunikáció (5-10 kredit)
- kvantitatív adatok kvalitatív elemzése (5-10 kredit)
- elektronikus publikáció (2-5 kredit)
- kutatási gyakorlat (3-5 kredit)

12. A várható további szakirányok felsorolása, egy szakirány bemutatásával

13. Az elsajátítandó kompetenciák megszerzését elősegítő ismeretkörök, valamint oktatási módszereik és gyakorlatuk

Az ismereti kompetenciákat részben az elméleti alapozó szakasz informatikai és formális-elméleti kurzusai, részben a szakmai törzsanyag kurzusai teremtik meg. Példák segítségével mutatjuk be, hogy a bölcsész tudományos kutatásban milyen fontos szerepük lehet az informatikai, logikai és matematikai ismereteknek. Az alapozó szakasz célja ezen felül még az, hogy megteremtse a digitális bölcsész számára nélkülözhetetlen nyitottságot és toleranciát a digitális eszközök használata iránt.

Az egyik legfontosabb oktatási-nevelési cél a kreativitás fontosságának tudatosítása, ez pedig úgy érhető el, ha a hallgató önállóan választ az alaposan megismert szemléletmódok és módszerek közül. A differenciált szakmai szakaszban a felvett kurzusok alapján maguk a hallgatók döntenek el, hogy milyen irányban indulnak el a digitális bölcsész kutatás lehetőségeinek további felfedezésére, ez szolgál alapul a kutatói kompetenciák, a szakmaközi együttműködést biztosító kompetenciák, a gyakorlati és a módszertani kompetenciák számára. Fontos módszertani eszköz a projektorientált megközelítés.

Az oktatás előadások, gyakorlatok és konzultációk formájában folyik. Ez utóbbi területeken az egyéni, a gyakorlatban igényként felmerülő projektek megvalósítására nagy hangsúlyt fektetünk.

A meglévő és tervezett szakmai EU kapcsolatainkon keresztül lehetőséget kívánunk nyújtani hallgatóinknak külföldi valós és virtuális kutatói közösségek munkájában való részvételre.

14. A doktori képzésre való előkészítés, a releváns modulok bemutatása

A szakon alapvető törekvésünk, hogy a digitális bölcsész kutatás korszerű módszereivel nemzetközi szinten is elismert eredmények létrehozásának alapjait adjuk meg. Az a tapasztalatunk, hogy a magas hallgatói létszám a modern technikai innovációs lehetőségeknek is szól. Ez elősegíti a széles körű tevékenységet folytatni képes kutató szakemberek képzését.

Az oktatás és a kutatás egységét valljuk. Arra törekszünk, hogy minden kurzust olyan oktató tartson, aki az illető területnek elismert tudósa. Oktatóinktól megköveteljük a rendszeres nemzetközi és hazai tudományos aktivitást és publikációkat. Elnyert pályázataink keretében rendszeresen meghívunk külföldi vendégoktatókat is.

A doktori képzésre való előkészítést szolgálják szakmai témamegbeszéléseink, témabemutatóink, vitafórumaink.

15. A teljes képzésre vonatkozóan az elméleti és gyakorlati képzés arányai

A gyakorlati ismeretek aránya az intézményi tanterv szerint minimum 50%.

16. A mesterszintű elméleti és gyakorlati képzéshez elvárható minimális személyi és tárgyi igények

Személyi feltételek:

A személyi feltételek kialakításában a MAB 2006/5/IV/1. sz. határozata szerint kell eljárni.

A mesterképzés *szakfelelőse* csak az intézmény teljes munkaidőben első helyen foglalkoztatott vezető oktatója lehet, aki tudományos fokozattal és oktatott területén elismert szakmai referenciával rendelkezik. Egyidejűleg csak egy intézményben, egy mesterszakért lehet felelős.

Szakirány-felelős az intézmény teljes munkaidőben foglalkoztatott, a szakterületén tudományos fokozattal és teljesítménnyel rendelkező vezető oktató lehet.

Egy oktató – az alap- és mesterképzést is figyelembe véve – maximum 25 kreditpont értékű kötelező és kötelezően választható *tantárgy felelőse* lehet, beleértve a más oktatási intézményben betöltött foglalkoztatást is. Több szakon/karon, ill. intézményben oktatott azonos tantárgy egyszer számít. A törzstantárgyak felelőseinek legalább 2/3 részben az adott intézményben foglalkoztatott oktatók közül kell kikerülniük. A záróvizsga-tárgyak felelősei vezető oktatók lehetnek. Feltétel, hogy legalább 2/3 részük az intézményben teljes munkaidőben foglalkoztatott oktató legyen.

A szak tanterve által meghatározott törzstantárgyak előadásainak legalább 75%-át az intézményben teljes munkaidőben foglalkoztatott vezető oktatóknak kell tartaniuk. A nem kifejezetten alapozó és nem elméleti tantárgyak oktatásában megfelelő szakmai, tervezési gyakorlattal, mesterségbeli tudással rendelkezők vesznek részt. A gyakorlati foglalkozásokat legalább 50%-ban teljes munkaidőben foglalkoztatott munkatársak tartják.

Tárgyi feltételek:

- 1) A szak infrastrukturális alapfeltételeinek folyamatos (időarányos) biztosítása az alábbiak szerint:
 - a) a mindenkori hallgatói létszámnak megfelelő elhelyezés (tantermek, laboratóriumok, tanszéki szobák) hallgatók, oktatók és segéderők számára a képzések igényeinek megfelelően;
 - b) a képzés oktatási eszközigénye;

- c) a képzést szolgáló szervezeti, hivatali struktúra működtetése;
- 2) Tanszéki, kari vagy intézményi könyvtár, amelyben az érintett interdiszciplináris területek és a tervezett szakirányok legfontosabb folyóiratai megtalálhatók vagy elektronikusan elérhetők. Szakkönyvvállománya tartalmazza a tantárgyi tematikák irodalomjegyzékében felsorolt könyveket.
- 3) Olyan korszerű szolgáltatásokat nyújtó többfelhasználós informatikai hálózat megléte, amelyhez a hallgatók rendszeresen és szervezett formában hozzáférhetnek.
- 4) Legyenek meg a szakkolgozatok elkészítésének szakmai-kutatási feltételei.
- 5) A gyakorlati oktatás számára az intézménynek kell biztosítania az infrastrukturális feltételeket, illetve gyakorló helyeket.

17. Elvárt idegennyelv-ismeret

A szak felvételét nem javasoljuk azoknak a diákoknak, akik az angol nyelvet legalább olvasási szinten nem ismerik.

Továbbá, a mesterfokozat megszerzéséhez államilag elismert legalább középfokú C-típusú, illetve azzal egyenértékű nyelvvizsga letétele szükséges bármely élő idegen nyelvből, amelyen az adott szakmának tudományos szakirodalma van.

18. A tehetségekkel való foglalkozás módjainak bemutatása

A tehetségekkel való foglalkozás jól működő hagyományos formái: a szakkollégiumok, a demonstrátori rendszer, valamint az Országos Tudományos Diákköri Konferenciák házi és országos fordulóihoz elvezető témavezetés. A szakon az adott szakterület elismert kutatói végeznek főfoglalkozásban oktatói munkát. A szak belső oktatói rendszeresen publikálnak szaklapokban. A kutatási eredményeiket a szakképzésen belül rendszeresen oktatják. A hallgatók kutatómunkába való bevonásának eszközei: témavezetés, kutatói szemináriumok, projektmunka, kutató munkára ösztönzés, külső szakmai kapcsolatok kialakítása, publikációs lehetőségek biztosítása, pályázatokon való részvétel ösztönzése, intézeti/tanszéki kutatómunkába történő bevonás. A képzés során a hallgató legalább egy féléven át aktívan bekapcsolódik egy kutatóhely vagy gyakorlati műhely munkájába, akár nemzetközi virtuális kutatóközpontok által kínált lehetőségek kihasználásával.

19. A szak (szakterület) szempontjából lényeges más rendelkezések

IV. MELLÉKLETEK

Kérelem
Digitális bölcsészet mesterszak (MA) létesítésére

Jegyzőkönyv

a *digitális bölcsészet* mesterszak létesítését kérelmező intézménynek
2007. november 20-án, a DE Általános és Alkalmazott Nyelvészeti Tanszékén
(Debrecen, Egyetem tér 1.)
megtartott szakmai egyeztetéséről

1. Jelenlévők:

Magyar Nyelvtudományi Intézet, Dr. Hoffmann István intézetigazgató
Magyar és Összehasonlító Irodalomtudományi Intézet, Dr. Debreczeni Attila intézetigazgató
Történelmi Intézet, Dr. Papp Klára intézetigazgató
Angol-Amerikai Intézet, Dr. Szaffkó Péter intézetigazgató
Francia Tanszék, Dr. Csúry István tanszékvezető
Néderlandisztika Tanszék, Dr. Pusztai Gábor tanszékvezető
Politikatudományi és Szociológiai Intézet, Dr. Murányi István intézetigazgató-helyettes
Klasszika-filológiai és Művészettörténeti Tanszék, Dr. Gesztelyi Tamás tanszékvezető
Komputergrafikai és Könyvtárinformatikai Tanszék, Dr. Boda István
Általános és Alkalmazott Nyelvészeti Tanszék, Dr. Hunyadi László tanszékvezető

2. A szakmai egyeztető fórum résztvevői megállapítják, hogy a digitális bölcsészet mesterképzési szak létesítésének kérelmére tervezetet készítettek, melynek tartalma a képzésben résztvevő intézetek és tanszékek képviselői közötti konszenzussal alakult ki.

3. A szakmai egyeztető fórum résztvevői megállapítják, hogy a mesterszak létesítési kérelmében szereplő digitális bölcsészet elnevezés korrelál az Európai Felsőoktatási Térségben hasonló tartalmakkal szervezett képzések megnevezésével.

4. A szakmai egyeztető fórum képviselői egyhangúlag úgy nyilatkoznak, hogy az elkészült és megvitatott digitális bölcsészet mesterképzési szak szaklétesítési kérelme változtatás nélkül az intézményi tanács elé terjesztendő.

5. A szakmai egyeztető fórum képviselői egyhangúlag úgy döntenek, hogy az elfogadott – a digitális bölcsészet mesterszak megalapítását indítványozó –, szaklétesítési dokumentumot az intézményi tanácsok támogató határozatainak beépítése után a Debreceni Egyetem nyújtsa be a Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottsághoz.

Debrecen, 2007. november 20.

A jegyzőkönyvet összeállította:

Dr. Tóth Enikő, Általános és Alkalmazott Nyelvészeti Tanszék